

Historijska traganja

Historical Searches

INSTITUT ZA ISTORIJU • Br. 15, 1-212, Sarajevo 2015.

INSTITUTE FOR HISTORY • No 15, 1-212, Sarajevo 2015

Historijska traganja · Historical Searches

Izdavač · Publisher

INSTITUT ZA ISTORIJU, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
INSTITUTE FOR HISTORY, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Međunarodna redakcija · International Editorial Board

DAMIR AGIČIĆ, Filozofski fakultet, Zagreb / Faculty of Philosophy, Zagreb
ALEŠ GABRIČ, Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana / Institute for Recent History, Ljubljana
ADNAN JAHIĆ, Filozofski fakultet, Tuzla / Faculty of Philosophy, Tuzla
RADMILA RADIĆ, Institut za noviju istoriju Srbije, Beograd / Institute of Recent History of Serbia, Beograd
SERGEY ROMANENKO, Institute of Economy – Russian Academy of Sciences, Moscow, Russia
ENES PELIDIJA, Filozofski fakultet, Sarajevo / Faculty of Philosophy, Sarajevo

Glavni i odgovorni urednik · Editor-in-chief

VERA KATZ, Institut za istoriju, Sarajevo / Institute for History, Sarajevo
katz.vera@gmail.com

Sekretar · Secretary

AIDA LIČINA RAMIĆ, Institut za istoriju, Sarajevo / Institute for History, Sarajevo
licinaida@gmail.com

Časopis izlazi dva puta godišnje / This is semi-annual magazine

Rukopisi se šalju na adresu Instituta za istoriju
Manuscripts to be sent to the Institute for History
(sa naznakom) za časopis *HISTORIJSKA TRAGANJA*
indicating that it is for *HISTORICAL SEARCHES*
71000 SARAJEVO, Alipašina 9
Bosna i Hercegovina

telefon/faks/phone/fax: 033/ 209-364 033/ 217-263
<http://www.iis.unsa.ba>
e-mail: nauka@bih.net.ba

Rukopisi se ne vraćaju / Manuscripts will not be returned to their authors

Uredništvo ne odgovara za navode i gledišta iznesena u pojedinim prilogima.
The Editorial board is not to be held responsible for the assertions and views presented in the contributions it publishes.

Prijava o izdavanju časopisa *Historijska traganja* ubilježena je u Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci Bosne i Hercegovine
Application for the publishing of *Historical searches* has been registerd at: National and University Library of Bosnia and Herzegovina

Sadržaj • Content

Riječ redakcije..... 5

Članci • Articles

Manuel Lorenz

BOGUMILI, KATARI I BOSANSKI *KRSTJANI*. TRANSFER
DUALISTIČKIH HEREZA IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA
(11.-13. STOLJEĆE)

BOGOMILS, CHATARS AND BOSNIAN 'CHRISTIANS'.
THE TRANSFER OF DUALISTIC HERESY BETWEEN
ORIENT AND OCCIDENT (11-13 CENTURY) 9

Nedim Rabić

“**ТАКОЋЕ И МРЬСНИЕМЪ ЛЮДЕМЪ (...)**”:
PRILOG ČITANJU OPORUKE GOSTA RADINA

“**ТАКОЋЕ И МРЬСНИЕМЪ ЛЮДЕМЪ (...)**”:
CONTRIBUTION TO THE READING OF THE GOST RADIN'S
TESTAMENT 67

Sejfudin Isaković

CRKVA BOSANSKA U OČIMA DUBROVAČKIH SAVREMENIKA

THE BOSNIAN CHURCH IN THE EYES
OF RAGUSAN CONTEMPORARIES 101

Dženan Dautović
CRKVA BOSANSKA: MODERNI HISTORIOGRAFSKI TOKOVI,
RASPRAVE I KONTROVERZE (2005-2015)
BOSNIAN CHURCH: MODERN HISTORIOGRAPHIC COURSES,
DISCUSSIONS AND CONTROVERSIES (2005-2015)..... **127**

Enes Dedić
TOPONOMASTIČKA GRAĐA SREDNJOVJEKOVNE BOSNE
THE TOPONOMASTIC SOURCES OF MEDIEVAL BOSNIA..... **161**

Reagiranjaja • Reader's reaction

Adnan Jahić
ZATOČENICI VREMENA – KOMENTAR UZ RAD EDINA OMERČIĆA
“BOSNA I HERCEGOVINA U POLITIČKOJ PROJEKCIJI INTELEKTUALNIH
KRUGOVA (1992-1995)”
PRISONERS OF TIME – A COMMENTARY TO THE WORK OF EDIN
OMERČIĆ
“BOSNIA AND HERZEGOVINA IN THE POLITICAL PROJECTION
OF INTELLECTUAL CIRCLES (1992-1995)” **199**

Upute autorima priloga **207**

Riječ Redakcije

Cijenjeni čitatelji !

Od relativno brojnih članaka prispjelih u Redakciju *Historijskih traganja* opredijelili smo se da za ovaj broj izdvojimo radove najmlađe generacije istraživača srednjovjekovne bosanske historije: Nedima Rabića, Sejfudina Isakovića, Dženana Dautovića i Enesa Dedića, uglavnom, nastalih ili doradivanih tijekom njihova doktorskog studija *Historije srednjovjekovne Bosne* pod mentorstvom profesora s Odsjeka za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu: Dubravka Lovrenovića, Peje Ćoškovića i Esada Kurtovića.

Zahvaljujući prijevodu Nedima Rabića, čitateljima ćemo učiniti pristupačnijim rad Manuela Lorenza pod naslovom “Bogumili, katari i bosanski *krstjani*. Transfer dualističkih hereza između Istoka i Zapada (11.-13. st.)”, u kojem autor razmatra dualistička vjerska poimanja između Bizanta, Balkanskog poluotoka i Centralne Evrope u naznačenom vremenu, ukazujući na vjerojatnoću posredništva dualističke misli između bogumila i katara te da je skupina bosanskih *krstjana* bila neznatno izložena dualističkim idejama s Istoka i Zapada.

Osim prijevoda Lorenzovog rada, Nedim Rabić je napisao članak u kojem je nastavio istraživati dokument koji pripada skupini onih najvažnijih za izučavanje Crkve bosanske – *Oporuka gosta Radina*, s posebnom pažnjom na analizi riječi *mrsni* ili *mirski*, ovisno o čitanju pojedinih autora u dosadašnjoj historiografskoj literaturi.

Sljedeći rad je Sejfudina Isakovića koji analizira karakter građe iz Dubrovačkog arhiva o Crkvi bosanskoj, zatim ulogu i značaj *krstjana* u bosanskom društvu, njihove veze s Dubrovnikom, a na poseban način onih najutjecajnijih koji su bili u službi feudalne gospode, kao i pitanje negativnih i pozitivnih pojava u njihovoj međusobnoj komunikaciji.

Historiografsku produkciju o Crkvi bosanskoj nastalu od 2005. do 2015. godine sumirao je Dženan Dautović u osvrtu na domaću i inozemnu produkciju, i na vrlo zanimljiv način pokazao na dva primjera različitog tumačenja istog izvornog materijala kako nastaju kontroverzne interpretacije u historiografiji.

Značaj toponomastičke građe za proučavanje historije srednjovjekovne Bosne predmet je interesa Enesa Dedića koji se u svom radu bavi metodologijom ubikacije naselja na osnovi toponomastike te etimologije i ukazuje na stvaranje različitih percepcija o srednjovjekovnim bosanskim toponimima.

Posljednji prilog u ovom broju je komentar Adnana Jahića na objavljeni magistarski rad Edina Omerčića u broju 13/2014. *Historijskih traganja*, čime otvaramo rubriku "Reagiranja".

Nakon ovih kratkih napomena o sadržaju časopisa, srdačno vas pozivamo na suradnju.

Redakcija